

Türkiye’de Hemşirelik Alanında Üreme Sağlığı- Cinsel Sağlık Konularında Yapılmış Olan Tezlerin İçerik Açısından İncelenmesi

Derya Yüksel Koçak^{ORCID}, Nuriye Büyükkayacı Duman^{ORCID}

Hitit Üniversitesi, Hemşirelik, Çorum, Türkiye

Derya Yüksel Koçak, Öğr. Gör. Dr.
Nuriye Büyükkayacı Duman, Doç. Dr.

ÖZET

Amaç: Çalışma Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ulusal tez merkezi veri tabanında yer alan hemşirelik anabilim dallarında yapılmış yüksek lisansüstü tezlerinin içerik açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışmada hemşirelik anabilim dalında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri ‘cinsel sağlık’ ve ‘üreme sağlığı’ anahtar kelimeleri verilerek YÖK veri tabanında tarandı. Herhangi bir tarih aralığı verilmeden sistemde yer alan tüm tezler çalışma kapsamına dâhil edildi. Tarama sonucunda toplam 15 tez çalışmasına ulaşıldı.

Bulgular: Çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu (n=14 çalışma) ve sayının 2012 yılından sonra (12 çalışma) hızla artış gösterdiği belirlenmiştir. Analiz sonucunda çalışmaların % 46.6’sında üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularına ilişkin bilgi düzeyinin incelendiği belirlenmiştir. Yapılan lisansüstü çalışmaların tümü nicel ve çoğunluğu (%80) tanımlayıcı türdedir. Çalışmaların yarısından fazlasında (% 53.4) örneklem hesaplamasına gidilmiş ve örneklem sayısı en çok “evrendeki birey sayısı bilinen örneklem genişliği formülü” ile hesaplanmıştır. Çalışmaların yarıya yakınının örneklemi kadınlar (% 46.6) ve öğrenciler (%33.3) oluşturmaktadır. Çalışmaların yapıldığı yer incelendiğinde ise çoğunun iç Anadolu (%46.6 n=7 çalışma) ve Marmara bölgesinde yürütüldüğü görülmektedir (%33.3 n=5 çalışma).

Sonuç: Bu alanda ihtiyaç duyulan bilgilere yönelik daha çok nitel ya da deneysel çalışmaların yapılması gerektiği görülmektedir. Bundan sonra yapılacak çalışmaların örneklemi riskli bireylerin (örneğin; çok eşli , dezavantajlı gruplardan göçmenler, engelli bireyler, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi düşük, kırsal kesimde ve büyükşehir kapsamına girmeyen illerde yaşayan bireyler gibi ve adölesanlar ile madde kullanımı olan bireylerin) oluşturduğu çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca hemşirelerin ileriki yıllarda yapacakları araştırmalarda toplum sağlığı açısından önemli bir konu olan kadın üreme sağlığı ve kadın cinsel sağlığını erkek bireyler açısından ele alıp sorgulaması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Üreme sağlığı, cinsel sağlık, içerik analizi

INVESTIGATION OF THE CONTENT OF THEME THESES RELATED TO SEXUAL AND REPRODUCTIVE HEALTH IN THE FIELD OF NURSING IN TURKEY

ABSTRACT

Aim: This study was carried out in order to examine the contents of theses in nursing departments located in the database of Turkish Council of Higher Education national thesis center.

Method: Master’s theses in the field of nursing education were screened in YÖK database by giving/searching for the keywords ‘sexual health’ and ‘reproductive health’. All theses included in the system were included in the study at any specific given time interval. As a result of the screening, a total of 15 thesis studies were reached.

Findings: It was determined that the majority of the studies were a master thesis studies (n = 14 studies) and the number increased after 2012 (12 studies), 46.6% of the studies were conducted with information???. All of the studies are quantitative and the majority (80%) are descriptive. More than half of the studies (53.4%) had the sample calculation and the sample number was calculated by the “sample size formula known by the number of individuals at the stage”. Nearly half of the sample was composed of women (46.6%) and students (33.3%). When the region of study was examined, it was seen that most of them were conducted in Central Anatolia region (46.6% n = 7 study) and Marmara region (33.3% n = 5 study).

Results: It seems that more qualitative or empirical studies should be conducted, It is suggested that the sample of the following studies should be made of individuals who are risky individuals (multifaceted individuals, disadvantaged groups, migrants, disabled individuals, low socioeconomic and educational levels, living in rural areas and those who do not fall within the scope of the metropolitan area). In the future, it is suggested that women’s reproductive health and female sexual health, which are important issues in terms of male individuals, should be examined and questioned by nurses.

Keywords: Reproductive health, sexual health, content analysis

İletişim:

Öğr. Gör. Dr. Derya Yüksel Koçak
Hitit Üniversitesi, Hemşirelik, Çorum, Türkiye
Tel: +90 364 223 07 30-3530
E-Posta: deryayuksel.guven@gmail.com

Gönderilme Tarihi : 18 Eylül 2017
Revizyon Tarihi : 16 Ekim 2017
Kabul Tarihi : 26 Ekim 2017

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (DSÖ) cinsel sağlık sadece hastalık veya sakatlık halinin olmaması değil cinsellikle ilişkili olarak fiziksel, duygusal ve ruhsal yönden iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (1). Bireylerin cinsellikle ilgili duygu ve davranışlara, cinsel ilişkilere olumlu yaklaşması ve cinselliği zorlama, ayrımcılık ve şiddetten uzak güvenli ve keyifli şekilde yaşaması için, cinsel haklarının korunması gereklidir (2). "Üreme Sağlığı" kavramı ise ilk kez uluslararası boyutta 1994 yılında Kahire'de yapılan Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansında tanımlanmıştır (3). Üreme Sağlığı kavramı, üreme sisteminin sağlığını ifade ettiği kadar, bireylerin tatmin edici ve güvenli bir cinsel yaşamları olmasını, üreme yeteneğini ve üreme yeteneklerini özgürce kullanabilme hakkına sahip olmalarını da ifade etmektedir (3).

Hemşirelik bakımının birincil amacı bütüncül ve kaliteli bakım hizmeti sunmaktır. Bunun için yaş dönemlerine göre birey kapsamlı bir değerlendirme ile ele alınmalıdır. Hemşireler bakım verdiği bireylerin gelişimsel dönemlerine göre cinselliği değerlendirmeli, riskleri tanımlamalı, uygun cinsel danışmanlık verebilmeli, gerektiğinde bireyi uygun danışmanlık için yönlendirebilmeli ve bireyin cinsel sağlığını geliştirebilmesi için gerekli bilgi ve becerilerine sahip olmalıdır (4).

Hemşireler bireylerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgilenebilmesi cinsel ve / veya toplumsal cinsiyete dayalı cinsel sağlığın geliştirilmesi için bireysel, kurumsal ve yapısal düzeyde üreme sağlığı hizmetlerini kapsayan sağlık önerilerini sunmalıdır (5).

Hemşirelik araştırmaları hemşirelik bilgi birikiminin arttırarak, hemşirelik rollerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Araştırmalar hemşirelik mesleğinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Araştırmalar yoluyla elde edilen kanıta dayalı bilgilerle ideal bir bakım sunulması hemşireler açısından önemlidir. (6).

Bu verilerden yola çıkarak planladığımız çalışmanın Yükseköğretim ve hemşirelik açısından mevcut durumu ortaya koyacağı düşünülmektedir. Çalışma Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan hemşirelik anabilim dalında yapılmış yüksek lisansüstü tezlerini içerik açısından incelemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve yöntem

Bu çalışmada hemşirelik anabilim dalında yapılmış olan lisansüstü tezler 'cinsel sağlık' ve 'üreme sağlığı' anahtar kelimeleri verilerek YÖK veri tabanında taranmıştır. Tez

taramasına herhangi bir tarih aralığı verilmeden sistemde yer alan hemşirelik anabilim dallarında yapılmış tüm yüksek lisans ve doktora tezleri çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Tarama sonucunda toplam 15 tez çalışmasına ulaşılmıştır.

Çalışmaya alınan araştırmalar tez türü, çalışma yılı, konu, araştırma türü, örneklem özellikleri, veri toplama yöntemi, çalışmanın yapıldığı yer açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Üniversitelerin diğer anabilim dallarında yapılmış olan tezlerin değil, sadece hemşirelik anabilim dalında yapılmış olan tezlerin çalışma kapsamına alınması ve taramanın ulusal dergilerin web tabanı üzerinden değil sadece YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden yapılması araştırmanın sınırlılıklarındandır.

Bulgular

Tez Türü

- ✓ Çalışmaların %93.3'ünün yüksek lisans tezi (n=14), %6.6'sının da doktora tezi olduğu (n=1) belirlenmiştir.

Çalışma yılı

- ✓ Çalışmaların sayısının 2012 yılı dâhil son 5 yılda artış gösterdiği görülmektedir. Çalışmaların %80'inin 2012-2017 yılları arasında (n=12) tamamlandığı belirlenmiştir.

Konu

- ✓ Yapılan çalışmalarda cinselliğin hangi açıdan ele alındığı incelendiğinde % 46.6'sında bilgi düzeyinin belirlendiği (n=7) saptanmıştır. Tezlerin %33.3'ünde davranış ve tutum (n=5), %20'sinde ise eğitim etkinliğinin (n=3) incelendiği belirlenmiştir.

Araştırma türü

- ✓ Yapılan çalışmaların tümünün nicel türde yürütüldüğü, %80'inin tanımlayıcı (n=12) ve %20'sinin yarı deneysel ve deneysel türde olduğu anlaşılmaktadır.

Örneklem özellikleri

- ✓ Yürütülen lisansüstü çalışmaların %46.6'sının örneklemi kadınlar (n=7), %33.3'ünü öğrenciler (n=5), %13.3'ünü çiftler ve %6.66'sını ise erkek işçiler oluşturmaktadır.
- ✓ Örneklem yöntemi olarak çalışmaların %53,3'ünde örneklem yöntemi kullanıldığı ve örneklem hesabının yapıldığı, %46,7'sinde ise örneklem hesabına gidilmediği belirlenmiştir. Örneklem yöntemi kullanılan

çalışmalarda en sık (%53,3) evrendeki birey sayısı bilinen örneklem genişliği formülü kullanılmıştır.

- ✓ Çalışmaların çoğunda örneklem seçim kriterinin değerlendirilmeye alınmadığı görülmektedir. Oysa özellikle riskli grupların ve özel yaş aralıklarındaki bireylerin örnekleme dahil edilmesi için örneklem seçim kriterlerinin kullanılması çalışma sonuçlarının örneklemin genel özellikleri yansıtması açısından yararlı olabilir.

Veri toplama yöntemi

Çalışmalar kullanılan veri toplama araçları yönünden incelendiğinde %46.6'sında araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile verilerin toplandığı (n=7), %53.4'ünde ise anket formu ve ölçeğin birlikte kullanıldığı belirlenmiştir (n=8).

Yer

Çalışmaların yapıldığı yer incelendiğinde %46.6 oranında İç Anadolu bölgesinde (n=5 çalışma Ankara, n=1 çalışma Konya, n=1 çalışma Eskişehir) ve %33.3 oranında Marmara bölgesinde (n=3 çalışma İstanbul, n=1 çalışma Kocaeli,

n=1 çalışma Edirne) ve %13.3 oranında Ege bölgesinde (n=1 çalışma İzmir, n=1 çalışma Denizli) yürütüldüğü görülmektedir.

Analiz

Yapılan çalışmalarda sıklıkla yüzdeler, ortalama, standart sapma değerler kullanılmıştır. Hesaplamalar, Kruskal-Wallis testi, Mann-Whitney U testi ve t testleri kullanılmıştır.

Tartışma

İnceleme kapsamına alınan lisansüstü tez çalışmalarının sonuçlarına göre; lisansüstü tezlerde cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında yapılan çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans tezlerinden oluştuğu görülmüştür. Ülkemizde cinsellikle ilgili hemşirelik alanında yapılan çalışmaların özellikle 2012 yılından sonra artış gösterdiği söylenebilir. Daha önceki yıllarda cinsellik ve üreme sağlığı konularında sınırlı sayıda çalışma olması ülkemizin geleneksel aile yapısı, ataerkil toplum olması, çoğunluğu Müslüman olan ülkemizde bu konuların konuşulmasının mahrem, günah, ayıp ve uygunsuz bulunması gibi nedenlerden kaynaklanmış olabilir.

Tablo 1. Lisansüstü çalışmaların özellikleri

Konu	Örneklem	Araştırmanın Tipi	Yıl	Tür
Bilgi düzeyi belirleme	Üniversite öğrencileri (n=336)	Tanımlayıcı	2015	Yüksek lisans
Bilgi düzeyi, davranış ve durum saptama Ölçek geliştirme Geçerlilik ve güvenilirlik	Evli kadınlar (n=220)	Tanımlayıcı, Yarı deneysel	2004	Yüksek lisans
Bilgi düzeyi ve tutum belirleme	Evli kadınlar (n=400)	Tanımlayıcı	2013	Yüksek lisans
Tutum belirleme, vajinal duş yapma durumu belirleme	Evli kadın (n=186)	Tanımlayıcı	2012	Yüksek lisans
Bilgi düzeyi ve tutum belirleme	Kız öğrenciler (n=1445)	Tanımlayıcı	2016	Yüksek lisans
Hijyen davranışları ve ilişkili faktörleri belirleme	Evli kadınlar (n=140)	Tanımlayıcı	2013	Yüksek lisans
Cinsel davranış, acil kontrasepsiyon bilgi ve görüş belirleme	Üniversite öğrencileri (n=336)	Tanımlayıcı	2009	Yüksek lisans
Çiftlerin evliliğe yönelik görüşleri ile üreme sağlığı bilgi ve gereksinimlerini belirleme	Yeni evlenecek çiftler (n=257 çift)	Tanımlayıcı	2014	Yüksek lisans
Aile planlaması konusunda üniversite öğrencilerinin akran eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesi	Üniversite öğrencileri (n=250)	Deneysel	2013	Yüksek lisans
Serviks kanseri taramasına yönelik sağlık inanışları ve etkileyen faktörler	Reorodüktif dönemdeki kadınlar (n=300)	Tanımlayıcı	2014	Yüksek lisans
İş sağlığı hemşiresinin gereksiniminin belirlenmesi, eğitim modeli uygulanması	Erkek işçiler (n=124)	Deneysel	2003	Doktora
Diyabeti olan ve olmayan kadınların cinsel fonksiyon durumlarını karşılaştırma	Diyabeti olan (n=30) ve olmayan kadınlar (n=30)	Tanımlayıcı	2017	Yüksek lisans
Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkındaki bilgi düzeylerini belirleme	Üniversite öğrencileri (n=148)	Tanımlayıcı	2015	Yüksek lisans
Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması	Menopozal kadın (n=250)	Tanımlayıcı	2013	Yüksek lisans
İnfertilite tedavisi alan kadın ve erkeklerde çift uyumu ve yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve çift uyumunun yaşam kalitesi üzerine etkisinin değerlendirilmesi	infertil bireyler (213 kadın ve 209 erkek)	Tanımlayıcı	2016	Yüksek lisans

Yapılan çalışmalarda hemşirelerin cinselliği etkili bir şekilde değerlendirmesini engelleyen birçok faktör olduğu ve hemşirelerin cinsellik ve cinselliği değerlendirmede yeterli bilgiye sahip olmamasının bu engellerden birisi olduğu belirtilmektedir (4). Hemşirelerin cinsellik ve cinselliği değerlendirmede yeterli bilgiye sahip olmaması cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olmasının sebebi olabilir.

Yapılan literatür incelemesinde lisansüstü çalışmaların %46.6'sının örneklemini kadınların (n=7) oluşturduğu belirlenmiştir. Kadınların üreme sağlığı sorunları yaşama ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma olasılığı anatomik farklılıklardan dolayı erkeklerden fazladır. Toplumsal eşitsizlikler, sosyo ekonomik durum gibi değişkenler de üreme sağlığını olumsuz etkilemektedir (7). Kadın sağlığının korunması, toplum sağlığının korunması ve yükseltilmesi açısından önemlidir. Kadın sağlığı bozulduğunda yaşanan kriz özede aile ve çocuk sağlığını genelde ise toplum sağlığını olumsuz etkileyecektir. Kadın sağlığı bozulduğunda yaşanan kriz aile sağlığını, ailedeki çocukların sağlığını ve dolaylı olarak da toplum sağlığını olumsuz etkileyecektir (17). Çalışmalarda örneklem olarak kadınların tercih edilmesi, kadınların üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgi, tutum ve davranışlarının belirlenerek bilgi eksikliğini giderilmesi, yanlış uygulamaların önlenmesi ve kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından yarar sağlayacaktır.

Çalışmalarda örneklem olarak öğrencilerin tercih edilmesinin nedeni örnekleme ulaşmada daha az güçlük yaşanması, çalışmanın uygulanma aşamasının daha hızlı ilerlemesi, çalışmanın yapılması için gerekli izinlerin alınmasının daha kolay olması olarak düşünülmüştür. Ayrıca öğrencilerin anketleri tek başına doldurabilecek yeterlilikte olması da öğrenci örnekleminin tercih edilmesinin bir sebebi olarak gösterilmiştir (8).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 10-19 yaşlar arasındaki dönemi olduğunu adolesan dönem olarak tanımlamıştır (9). Adolesan dönemde cinsel gelişime bağlı olarak cinsel davranışların ortaya çıktığı ve cinsel aktiviteye duyulan ilginin arttığı belirtilmektedir (10). Adolesan dönemde hem biyolojik hem de psikososyal birçok değişiklik yaşanır. Örneğin bedensel ve hormonal değişiklikler ile birlikte cinsel dürtüler artar (11).

Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde adolesanlar cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, infertilite, rahim ağzı kanseri, fetal ve neonatal ölümler ve HIV¹² erken gebelik,

güvensiz kürtajlar, cinsel istismar ve şiddet gibi cinsel sağlık ve üreme sağlığı sonuçlarına karşı daha fazla risk altındadır (13). Birçok toplumda gençlerin kontrasepsiyon, üreme fizyolojisi, cinsel yolla bulaşan hastalıklar (AIDS) ve edinilmiş immün yetmezlik sendromu (AIDS) gibi cinsellik ile ilgili konularda yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bunun da önemli sorunlar yarattığı belirtilmektedir (14).

Adolesan grubu oluşturan genç yaşta üniversite öğrencilerinin cinsel yönden daha aktif olması, çok eşli olması ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların bulaş ve belirtileri konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmeler de bilgi düzeylerinin yetersiz olması gibi nedenler gençlerin cinsel yolla bulaşan hastalık riskini arttırmaktadır (15).

Yapılan literatür incelemesinde öğrencilerle yapılan çalışmalarda sıklıkla öğrencilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda bilgi düzeyinin incelendiği görülmektedir. Öğrencilerle yapılan çalışmalarda üniversite öğrencilerinin CYBH'lar konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları belirtilmektedir (16-18). Öğrencilerin eğitime açık olması, cinsellikle ilgili bilgi ve tutumlarını daha rahat ifade edebilmesi, riskli cinsel davranışlar açısından hedef grup gösterilmesi, örneklemini öğrencilerin oluşturduğu çalışmalarda daha çok cinsellikle ilgili bilgi düzeyinin belirlenmesinin bir nedeni olarak gösterilmiştir (8). Çalışmalarda daha çok öğrencilerin örneklem olarak tercih edilmesi genç popülasyonun bilgilendirilmesi açısından yararlı olabilir. Diğer yandan müslüman bir toplum olan ülkemizde geleneksel aile yapısı, ataerkil zihniyet, evlilik öncesi cinsel ilişkinin normal karşılanmaması, toplumsal baskılar, bekaret kavramına önem verilmesi ve cinsel mitlerin yaygın olması maalesef bekar ve cinsel yönden aktif bireylerin cinsellikle ilgili bilgilere, cinsel sağlık hizmetlerine ulaşmasına engel olmaktadır (19).

Adolesanların cinsel sağlık ile ilgili birincil bilgi kaynaklarının ebeveynler olduğu belirtilmektedir. Öğretmenlerin okullarda adolesanların cinsel sağlık programlarına dahil edilmesi ile bilgilendirilmesini sağlayabilir. Fakat zaman zaman öğretmenler de toplumsal tabular nedeniyle istenmeyen gebelikler, cinsel yönelim, mastürbasyon ve kontrasepsiyon gibi konuları tartışmaktan rahatsız olmaktadır (12). Hemşireler adolesanların cinsel sağlık ve üreme sağlığını iyileştirmek, istenmeyen gebelikleri önlemek ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları azaltmak için okullarda, halk sağlığı kurumlarında ve kliniklerde bakım verici rollerini yerine getirebilir. Hemşirelerin rolleri, tüm hemşirelik uygulama alanlarında cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerini sunmak, cinsel sağlık/üreme sağlığı sorunlarının

önlenmesine yönelik danışmanlık vermek ve tedavi uygulamaktır. Bu alanda görev yapan hemşirelerin ise adolesanlara ve ailelere danışmanlık ve sağlık hizmeti sunmada gerekli bilgi ve beceriye sahip olması gereklidir (20).

Bireylerin iyilik halinin korunmasına yönelik yürütülen sağlık politikaları gelecek yıllarda ülkenin sosyo-ekonomik açıdan kalkınması için son derecede önemlidir. Maalesef cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerine erişim sosyo-kültürel normlar ve tabular nedeniyle sınırlıdır. Korku ya da utanma, sağlık profesyonellerinin yargılayıcı ve destekleyici olmayan tutumları, hasta mahremiyetine yeterince önem verilmemesi, sağlık personeli ile paylaşılan bilgilerin gizliliği konusunda endişe duyulması, korunma, bakım ve tedavi gibi hizmetlerin maliyetli olacağına düşünülmesi, ebeveynlerin ya da toplumun adolesanların sağlık tarama davranışlarına yönelik olumsuz görüşleri, sağlık kuruluşuna ulaşmada güçlük yaşanması, kalitesiz hizmet sunumu gibi faktörler kadınların sağlık hizmetlerinden yeterli yararlanmasını engellemektedir (13).

Adölesanlarla yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre adölesanların bilgi eksiği olan alanların belirlenmesi, adölesanların üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında bilgi sahibi olmasının sağlanması, adölesanlara yönelik cinsel eğitimlerin planlanması, adölesanların doğru ve güvenli cinsel aktivitelerde bulunmasını sağlamak açısından yarar sağlayacaktır (21).

Sonuç

Hemşirelik anabilim dalında bu konuya yönelmiş doktora çalışmalarının sayısının az olduğu belirlenmiştir. Konuyla

ilgili yapılan deneysel çalışmalar sınırlı sayıdadır. Özellikle cinsellik alanında yapılan tezlerin fazla olmaması her geçen gün üreme sağlığı sorunlarının arttığı göz önüne alındığında olumsuz bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Yine cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında hemşirelik anabilim dalında yapılmış olan kalitatif çalışma yoktur. İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgesi dışındaki bölgelerde neredeyse hiç cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanında tez çalışması yürütülmemiştir. Bölgesel farklılıklara dayalı olarak, cinsellikle ilgili normlar, tabular, korku ve utanç gibi nedenler örnekleme oluşturan bireylerin bilgilerini paylaşılmasını engelleyebileceğinden çalışmaların daha çok büyük kentlerde yürütüldüğü düşünülmüştür.

Öneriler

- Bu alanda ihtiyaç duyulan bilgilere yönelik daha çok nitel ya da deneysel çalışmaların yapılması gerektiği görülmektedir.
- Bundan sonra yapılacak çalışmaların örneklemini riskli bireylerin (örneğin; çok eşli, dezavantajlı gruplardan göçmenler, engelli bireyler, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi düşük, kırsal kesimde ve büyükşehir kapsamına girmeyen illerde yaşayan bireyler gibi ve adölesanlar ile madde kullanımı olan bireylerin) oluşturduğu çalışmaların yapılması önerilmektedir
- Yapılacak çalışmaların kırsal kesimde ve büyükşehir kapsamına girmeyen illerde yürütülmesi önerilmektedir.
- Örnekleme erkeklerin dahil edildiği çalışmaların artırılması ve kadın üreme sağlığı ve cinsel sağlığının erkek bireyler açısından ele alıp sorgulanması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. World Health Organization Defining sexual health: Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002, Geneva, 2006
2. Kavlak O. İnfertilite. İçinde Kadın Sağlığı. Şirin A. ve Kavlak O. Genişletilmiş 2. Baskı. Ankara, Nobel Tıp Kitabevi. 2015. pp.206.
3. Taşkın L. Uluslararası Sözleşmeler Işığında Kadının Konumu. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2004;8:16-22.
4. Tuğut N, Gölbaşı Z. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Cinselliği Değerlendirme Bilgi Testi'nin Geliştirilmesi, Geçerlik Ve Güvenirliği. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences 2003;16:148-53.
5. McLemore MR, Levi AJ. Expanding access to sexual and reproductive health services through nursing education. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing 2017;46:149-56. [CrossRef]
6. Herdman EH. Hemşirelik Araştırmalarının Önemi. Çeviri Korkmaz Yazıcı Ö. HEAD. 2010;7:3-4.
7. Taşkın L. "Doğum ve kadın sağlığı hemşireliği." Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık (2005):17-20
8. Kömürcü N, Demirci N, Yıldız H, Gün Ç. Türkiye'deki hemşirelik dergilerinden cinselliğe bakış: Bir literatür incelemesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2014;11:9-17.
9. World Health Organization Health topics Adolescent health Erişim Tarihi: 10.09.2017 Erişim Adresi: http://www.who.int/topics/adolescent_health/en/ Health topics Adolescent health
10. Walcott CM, Meyers AB, Landau S. Adolescent sexual risk behaviors and school-based sexually transmitted infection/HIV prevention. Psychology in the Schools 2008; 45:39-51. [CrossRef]
11. CETAD Kadın Cinselliği Bilgilendirme Dosyası Erişim Tarihi: 10.09.2017 Erişim Adresi: http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/26/269201116550-bilgilendirme_dosyasi_5.pdf.
12. Wanje G, Masese L, Avuvika E, Baghazal A, Omoni G, McClelland RS. Parents' and teachers' views on sexual health education and screening for sexually transmitted infections among in-school adolescent girls in Kenya: a qualitative study. Reproductive health 2017;14:95. [CrossRef]

13. Shrivastava SR, Shrivastava PS, Ramasamy J. Sexual and reproductive health needs of women and girls: Determinants, utilization, and role of adolescent peer educators. *Annals of Tropical Medicine and Public Health* 2017;10:519-20.
14. Evcili F, Golbasi Z. Sexual Myths and Sexual Health Knowledge Levels of Turkish University Students. *Sexuality & Culture* 2017;1-15. [\[CrossRef\]](#)
15. Yared A, Sahile Z, Mekuria M. Sexual and reproductive health experience, knowledge and problems among university students in Ambo, central Ethiopia. *Reproductive health* 2017;14: 41. [\[CrossRef\]](#)
16. Siyez DM, Siyez E. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türk Üroloji Dergisi* 2009;35: 49-55.
17. Uzun E, Kişioğlu M. Bir meslek yüksek okulunda okuyan öğrencilerin cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ilgili bilgi durumları. *SDÜ Tıp Fak Derg* 2007;14:7-12
18. Kaymak Y, Açıklı CH, Göçgeldi E, Güleç M, Şimşek I. Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgi düzeylerinin saptanması. *Türkiye Klinikleri Dermatoloji Dergisi* 2006;16:153-59.
19. Kaya F, Serin Ö, Genç A. Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yaşamlarına ilişkin yaklaşımlarının belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007;6: 441-8.
20. Santa Maria D, Guilamo-Ramos V, Jemmott LS, Derouin A, Villarruel A. Nurses on the front lines: Improving adolescent sexual and reproductive health across health care settings. *AJN The American Journal of Nursing* 2017;117:42-51. [\[CrossRef\]](#)